

Slovensko etnološko društvo, Slovenski etnografski muzej in Znanstvenoraziskovalni center SAZU

DNEVI ETNOGRAFSKEGA FILMA

Slovenski etnografski muzej, Ljubljana, 22. – 25. maj 2007

Uvodne besede

Pred nami so prvi Dnevi etnografskega filma, skupno podjetje Slovenskega etnološkega društva, Slovenskega etnografskega muzeja in Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU. Nastali so kot obogatitev letnega pregleda slovenskih etnografskih filmov – Etno video maratona, ki ga je pred leti začel pripravljati Slovenski etnografski muzej. Združili smo se, da bi ustvarili kakovostno prireditev, na kateri bi vsako leto predstavili domače in tuje dosežke in tako preverjali merila ter spremljali razvoj na področju etnografskega filma.

Program sestavlja 32 filmov, od tega 17 tujih in 15 domačih ter 6 gradiv s komentarjem. Producenti in avtorji filmov prihajajo iz Finske, Indije, Italije, Makedonije, Nemčije, Norveške, Slovenije, Srbije in Švice.

Čeprav je etnografski film predvsem podpodročje znanstveno raziskovalnega, muzejskega, in izobraževalnega dela, ne skrivamo pričakovanj, da bi naša prireditev postala zanimiva tudi za laične gledalce. Etnografski film je v svoji najodličnejši obliki lahko cineastični dosežek, ki s pomočjo filmske govorice ponese etnološka dognanja med najširše občinstvo.

Na vsakokratnih Dnevih etnografskega filma želimo odpirati tudi strokovna vprašanja. Zato imamo že letos v programu na prvem mestu Okroglo mizo z naslovom Vprašanja sodobnega etnografskega filma. Njen namen je osvetliti aktualna vprašanja, ki se porajajo v produkciji etnografskega filma, izmenjati izkušnje, predlagati aktivnosti na tem področju in vplivati na politiko vrednotenja ter financiranja etnografskega filma.

Menimo, da bodo Dnevi etnografskega filma lahko bistveno pripomogli k razvoju in popularizaciji etnologije. Vsem obiskovalcem dnevov želim, da bi se ob gledanju filmov izobraževali in zabavali ter v diskusijah pripomogli k živahni izmenjavi mnenj.

dr. Naško Križnar
ZRC SAZU

OKROGLA MIZA: Vprašanja sodobnega etnografskega filma

Torek, 22. maj 2007

10:00

Voditelj: Naško Križnar

Uvodničarji: Martina Kafol, Naško Križnar, Nadja Valentinčič Furlan

V okviru raziskav kulture na področju etnologije, antropologije in sociologije so se razvile metode produkcije vizualij, ki predstavljajo izziv tako za raziskovalce kot za cineaste. Skupni imenovalec različnih pristopov, slogov in izdelkov je Etnografski film. Čeprav ga danes

zaznavamo v zelo širokem razponu oblik, ki jih zlasti pospešuje sodobna vizualna tehnologija, se v znanstveno raziskovalni sferi osredotočamo na obliko t.i. raziskovalnega etnografskega filma, vzporedno pa tudi etnografskega filma, ki ni namenjen samo raziskovalcem, temveč tudi širši publiki. V tem zadnjem segmentu se spet odpirajo številne enačice, oblikovane z različnimi pristopi, med katerimi so nekatere bližje, druge pa bolj oddaljene od raziskovalnega filma. Med njimi prepoznamo npr. televizijski in kinematografski dokumentarec, multimedijske vizualne vsebine, izobraževalni film, številne funkcionalne oblike etnografskega filma (za muzeje, arhive, spomeniško varstvo itd.) in posebno obliko etnografskega filma, ki bi ga lahko imenovali festivalski etnografski film.

O vseh teh oblikah bi se radi pogovarjali na naši okrogli mizi, o vprašanjih, ki se porajajo pri vsaki od teh oblik, o morebitnih stikih med njimi in o različnostih.

Prepričan sem, da izkušnje etnografskega filma lahko pozitivno vplivajo na slog in estetiko vseh oblik dokumentarnega filma, ki podobno kot etnografski film večinoma obravnava medčloveške in medkulturne odnose. Po drugi strani pa moramo tisti, ki gledamo na področje filma s strani znanstveno raziskovalne sfere, enako pozorno sprejemati izkušnje filmske in televizijske industrije, zlasti pri izbiranju in uporabi tehničnih sredstev, pri prevzemanju slikovne estetike in nasploh večšine oblikovanja vizualnega teksta.

V naših razgovorih bomo skušali ugotoviti kaj se dogaja v središču področja etnografskega filma in kaj na njegovih robovih. Kje se področje etnografskega filma srečuje z drugimi zvrstmi in mediji, kje se razhaja z njimi in kaj si lahko obetamo od tega?

Na začetku bomo uvodničarji odprli več aktualnih vprašanj etnografskega filma, prikazali svoja stališča o vprašanih različnih oblik, terminologije, produkcije, distribucije, namena, uporabe in kritike etnografskega filma.

Na podlagi uvodnih izhodišč naj razprava poglobi nekatera vprašanja ali pa usmeri pozornost na tiste teme, ki so po mnenju sodelujočih najaktualnejše v sedanji fazi razvoja etnografskega filma v Sloveniji.

GRADIVA S KOMENTARJEM

Torek, 22. maj 2007

14:00

Voditeljica: Nadja Valentinčič Furlan

Ta sekcija je namenjena avtorskemu komentiranju vizualnega gradiva, ki ni bilo posneto z namenom, da bi iz njega nastal etnografski film, a odpira zanimiva strokovna vprašanja.

Predstavljeni bo tudi tematiki, pri kateri vizualna dimenzija po avtorjevem mnenju bistveno prispeva k vpogledu v obravnavano tematiko.

Beno Vidovič: Anketiranje o fašenku

Proizvodnja: Avdiovizualni laboratorij ISN ZRC SAZU, 2006. Strokovno vodstvo Beno Vidovič, kamera Naško Križnar, montaža Miha Peče, 15 min.

Oris problematike:

Beno Vidovič je član Etnografskega društva Orači Okič in vnet raziskovalec tradicionalne kulture v Haložah, zlasti fašenka. Da bi društvena aktivnost v pustnem času ohranila tradicionalne okvire, je začel že pred leti zbirati spomine starejših Haložanov na fašenk v njihovem času. Odlomki iz video dokumentacije prikazujejo Benovo lansko anketiranje.

Inja Smerdel: Dva izmed zadnjih parov delovnih volov v Sloveniji

Proizvodnja: Slovenski etnografski muzej, 2001 – 2004, 2007. Strokovno vodstvo Inja Smerdel, kamera Nadja Valentinčič Furlan, Bojan Kastelic, montaža Domen Smerdel, 18 min. Oris problematike:

Vizualno gradivo je urejena sestavljanica dveh vizualnih enot: dosedanjega gradiva raziskave o delovnih volih, posnetega na kmetiji Martina Friedla v Reštanju na Kozjanskem, in gradiva, ki ga je posnela ekipa TVS v sodelovanju s SEM na kmetiji Antona Baumana v Mrzli Planini v Posavju za uvodni film stalne razstave Podobe preteklega vsakdana oz. za TV oddajo Zastrti čas Slovanov. Posnetki prikazujejo hranjenje, napajanje, vpreganje, oranje in pogovor o imenih volov, o ukazih, o jarmih. Gradivo je bilo zmontirano za delovno predstavitev na srečanju ESF programa EARTH.

Nena Židov: Posavsko štehvanje

Proizvodnja: Slovenski etnografski muzej, 2006, postprodukcija Avdiovizualni laboratorij ZRC SAZU, 2007. Kamera in urejanje Nena Židov, 28 min.

Oris problematike:

V ljubljanskih naseljih Savlje, Kleče in Ježica so pod vplivom etnomuzikologa Franceta Marolta začeli po ziljskem zgledu štehvati leta 1936. Štehvanje se je ohranilo vse do danes. Ljudje ga doživljajo kot »svojega« in »tradicionalnega«, postalo je najpomembnejši dogodek v okolju in predstavlja pomemben element lokalne identitete.

Gradivo prikazuje 52. posavsko štehvanje, ki je bilo leta 2006 v Savljah. Iz pripovedi informatorja izvemo osnovne podatke o štehvanju in njegovi organizaciji. Sledi prikaz zbiranja udeležencev pri kmetiji Avšič in njihov prihod na prostor tekmovanja. Znotraj tekme so prikazani vsi tekmovalni krogi, v katerih jezdec med dirom udarjajo po sodčku, dokler ga ne razbijejo. Sledi ocenjevanje tekmovalcev in razglasitev zmagovalca s pomočjo rožnega venčka. Po tekmi se dogajanje preseli na bližnji prostor, namenjen veselici, del katere so druženje, jedača, pijača, ples in srečolov. Posebej je predstavljen ples zmagovalca štehvanja in njegove spremljevalke (*dečvo*) ter ostalih štehvovskih parov.

Jelka Pšajd: Oča je nej ščeo, ka bi šou za farara

Proizvodnja: Pokrajinski muzej Murska Sobota, strokovna sodelavka Jelka Pšajd, kamera Bruno Pulić, Boris Černi, Ludvik Rogan, montaža Bruno Pulić, scenarij in režija Jelka Pšajd, 122 min. Prikazan bo odlomek iz gradiva.

Oris problematike:

Geza Kiselak iz Rogaševca, zadnji čevljarski mojster v Pomurju, pripoveduje zgodbo o svoji in očetovi čevljarski obrti v Rogaševcih na Goričkem. Film prikazuje tudi izdelavo čevljev in prodajo na sejmu. Film je bil posnet v čevljarski delavnici v Rogaševcih in na sejmu v Murski Soboti. Urejeno gradivo postavlja vprašanja o različnih načinih oblikovanja in o različnih namenih vizualnega gradiva.

Tanja Roženbergar Šega: Herman Pokleka, izdelovalec cvetnonedeljskih butar

Proizvodnja: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2007, strokovna svetovalka Tanja Roženbergar Šega, kamera Aleš Šega, 10 min.

Oris problematike:

Gradivo prikazuje cvetnonedeljske butare ustvarjalca g. Hermana Pokleke iz Rečice v Zgornji Savinjski dolini. Njegove pletene butare predstavljajo oprijemljive predmete, motivika se naslanja na posvetno in nabožno vsebino. Ideje in odločitve za novo cvetnonedeljsko butaro izbira glede na osebni ali krajeveni pomen in vrednost, estetsko podobo, razširjenost ali izginjaje določenega pojava oz. predmeta. Njegove roke so spletle že podobo »pokov« -

zimskih sani za vlečenje lesa, znano cerkve v Okonini, rečiške farno cerkve, mlin, voz »parizar« in nekatere druge. Pri pletenju uporablja predvsem vrbove šibe, izdelke okraši z različnim pomladanskim zelenjem, svežim lesom in pisanimi papirnimi trakovi. Pletenje butare traja celo zimo...*je en tak hobi za pozim....* pravi g. Herman Pokleka in ob tem poudarja tudi družabno funkcijo, saj se na cvetno nedeljo zbere vsa vas ob njegovem izdelku.

Sarah Lunaček, Otroci v Školanih

Proizvodnja: Sarah Lunaček, 2003, 2007. Raziskava, kamera Sarah Lunaček, montaža Sarah Lunaček, Miha Peče, 15 min.

Oris problematike:

Posnetki se osredotočajo na eno dopoldne v življenju otrok Tuaregov (skupine Illbakan) v Školanih. Pri iskanju načinov za vizualno dokumentacijo vsakdanjega življenja v taboru v zimski sezoni sem preizkušala različne pristope, pri čemer se je spremljanje ene skupine ali osebe, v tem primeru skupine otrok, izkazalo kot posebno učinkovita tehnika. Poleg prednosti takega pristopa za vizualne beležke (intenzivnost, enostavnost, vpogled v razmerja s perspektive, osredotočene na to skupino) se odpirajo tudi vprašanja načinov montaže tovrstnega gradiva, položaja kamere in interakcij med osebami pred kamero in snemalko.

VEČER DNEVOV ETNOGRAFSKEGA FILMA

Torek, 22. maj 2007

20:00

Hinterrhein, the challenge of change / Hinterrhein v izzivu sprememb

Proizvodnja: Schweizerische Gesellschaft für Volkskunde, Basel in Seminar für Volkskunde/Europäische Ethnologie der Universität Basel, 2005. Scenarij, režija, kamera in montaža Lisa Rösli, 2005. Trajanje: 82 min.

Hinterrhein je alpska vasica ob hitri cesti, na pol poti med Zürichom in Milanom. Pošte, šole in vaške sirarne že davno ni več v vasi. Kot mnogo alpskih vasi se tudi Hinterrhein s svojimi 80 prebivalci sooča z nesorazmerno velikim številom starih ljudi. Pred 60 leti je filmski snemalec Hermann Dietrich posnel vsakdanje življenje v vasi. Pričujoči film spremlja sledove sprememb s primerjavo starih posnetkov, s prikazovanjem spominov nekdanjih prebivalcev in s posnetki sodobnega življenja ter preostankov tradicionalnega gospodarstva.

REKONSTRUKCIJE STAREJŠIH FILMOV

Sreda, 23. maj 2007

9:30

Voditelj: Naško Križnar

Izola – fragmenti 1979-1984

Proizvodnja: Center za etnološki film pri Goriškem muzeju, 1984, po naročilu Medobčinskega zavoda za spomeniško varstvo Piran. Izola, 1979-1984. Strokovno vodstvo Zvona Ciglič, Zora Žagar, scenarij, kamera, montaža in režija Naško Križnar, digitalna rekonstrukcija Miha Peče, Avdiovizualni laboratorij ISN ZRC SAZU. Izvirno gradivo: S8 mm, 18 s/sek., barvni, zvočni. Trajanje: 23 min.

Leta 1979 je bila v Izoli končana večdisciplinarna raziskava o možnostih prenove in oživitve starega mestnega jedra. Na podlagi raziskave se je istega leta začelo dokumentarno snemanje

življenjskega utripa Izole. Snemanje je trajalo do leta 1982, film pa je bil dokončan leta 1984. Zaradi značaja gradiva se je avtor odločil za inovativno predstavitev na štirih ekranih. Film je bil prvič (in zadnjič) predvajan na posvetovanju Paralele hrvaške in slovenske etnologije v Portorožu leta 1984.

V sedANJI obliki je film digitalna rekonstrukcija tega eksperimentalnega etnografskega filma, ki se je v izvorni obliki moral predvajati hkrati s štirimi filmskimi projektorji, od katerih so bili trije tonski. Na treh kolutih je bilo po 95 m tonskega filma (21 min.), na četrtem pa 50 m nemega filma (10 min.). Digitalna rekonstrukcija filma je združila štiri okna na en televizijski ekran, ki skupaj prikazujejo naslednje vsebine:

1. Zunanji prostori starega mestnega jedra v različnih letnih časih in svetlobah.
2. Izmenični prikaz delovnega in družinskega okolja Izolanov.
3. Prenova hiš v starem mestnem jedru, primerjava starih in novih stanovanj.
4. Razgovori s strokovnjaki o načrtovanju in izvajanju prenove (arhitekti, etnologi, urbanisti).
5. Delo na ribiški ladji.

Sarce od hiše

Proizvodnja: Študijski center Nadiža. 1998. Izvirno gradivo Paolo Petricig. Digitalna rekonstrukcija in adaptacija Alvaro Petricig, Susanna Grigoletto. Izvirno gradivo 8 mm, Trajanje: 33 min.

Pozimi leta 1974 je Pavel Petričič posnel prve filmske posnetke v Črnem vrhu. Snemal je blumarje, znamenite črnovrške pustne maske. Kasneje je snemal tudi v drugih beneških vaseh vsakdanje in praznično življenje. Po njegovi smrti je sin Alvaro sestavil nekatere očetove filme v omnibus Sarce od hiše. Vsebuje poglavja o blumarjih, velikonočnih praznikih in o devetici, ljudskem verskem čaščenju device Marije. Podobe ljudi v Petričičevih filmih spominjajo na slike ljudskih slikarjev. V posnetkih prepoznamo podobo predpotresne Benčije, ljudi in njihovega kulturnega okolja.

Človek iz Srednjega.

Proizvodnja, kamera in režija Paolo Rojatti, nastopa Eugenio Tomasig Ženjo. 1963. Producent nove verzije Centro Studi / Študijski center Nadiža. 2006. Realizator nove digitalizirane verzije Alvaro Petricig, montaža Paolo Comuzi, glasba Massimo Toniutti, distribucija Kinoatelj. Izvirno gradivo 8 mm. Trajanje: 46 min.

Ženjo, človek iz Srednjega v Benečiji, je hlapec, ki v zameno za nehvaležno delo dobi pri gospodarju kruh in ležišče. Njegovo zgodbo je v začetku šestdesetih let posnel mlad filmski navdušenec Paolo Rojatti na 8 mm filmski trak v črnobeli tehniki. Nastal je igrano dokumentarni dolgometražni film, ki je verjetno prvi film iz Nadiških dolin. Prikazuje preteklost kmečkega okolja in vaške skupnosti, ki ju danes ni več. Je redek dokument, pomemben tudi za preučevalce kulture. Prenovitelji filma so zaslužni, da je danes dostopen tako strokovnemu kot tudi laičnemu občinstvu.

ŠTUDENTSKI FILMI:

Sreda, 23. maj 2007

14:00

Voditelj: Miha Peče

Zbiralec.

Proizvodnja: Poletna šola vizualnega 2006. Janja Hiti, Jana Jurič. Trajanje: 7 min

Ker ni hotel, da bi njegov oče bratrancu podaril staro puško iz 1. sv. vojne, je Jure Podgornik postal zbiralec. Od takrat je minilo več kot deset let in v tem času je uspel sestaviti dokaj obsežno zbirko različnega orožja, uniform in vsakdanjih predmetov. Vendar pa predmeti niso vse kar zanima zbiralca. Zbirateljstvo je način preživljanja prostega časa, rekreacija, druženje s somišljeniki. V Posočju ima 1. sv. vojna posebno vlogo, saj močno prispeva k prepoznavnosti regije, zato Jure svoje poslanstvo vidi kot ustvarjanje posebne identitete in kot ohranjanje kulturne dediščine.

Dopoldan z dojenčkom.

Proizvodnja: Poletna šola vizualnega 2006. Jana Barbo Jerko, Maša Zavrtanik. Trajanje: 8 min.

Film je observacijska študija dopoldanskih aktivnosti mlade mamice in njene interakcije z dojenčkom. V ospredju niso zgolj dejavnosti ali načini izvajanja, temveč tudi atmosferski občutek časa in prostora.

Plaža.

Proizvodnja: Poletna šola vizualnega 2006. Alenka Oblak, Andrej Rus. Trajanje: 13 min.

Film je narejen v maniri reportažne novinarske oddaje, vendar pa namesto stereotipnega posploševanja vpelje raziskovalne elemente, med njimi predvsem dvom in kontradiktornosti, ki se razkrivajo v izjavah protagonistov. Film nam pokaže, da je plaža — točilnice pijač, koncertni oder, velik televizijski ekran, mivka — ponesrečen poskus dobrikanja kapitala prebivalcem mesta. Čeprav je veliko ljudi zadovoljnih ob popestritvi poletnega dogajanja v mestu pa so posamezne skupine meščanov kritične do projekta. Njihovo nezadovoljstvo je verjetno upravičeno, saj tudi avtorja, kljub nadpovprečni motiviranosti, nista mogla ugotoviti, katere pristojne institucije so projekt ocenjevale in odobrile. Plaža je tako šolski primer, kako kopiranje tujih obrazcev v drugem okolju ne prinaša enakih rezultatov.

Po nakupih.

Proizvodnja: Poletna šola vizualnega 2006. Dušanka Mervar, Katja Vukčević, Luka Rejec. Trajanje: 13 min.

Dve stari prijateljici, amaterski slikarki, domačinka iz Nove Gorice in gostja iz Novega Sada, se odpravita po nakupih. Zelo natančno spremljanje njune poti se na koncu izkaže kot konceptualno izhodišče za pogovor.

Am Hochseil über die Wesser / Brod na reki Wesser

Proizvodnja: IWF Summer School 2005. Avtorji: Anna Seegers-Kruckeberg, Nina Kim Leonhardt, Susanne Komnidis. Trajanje: 13 min.

Brod preko reke Wesser je stikališče poti popotnikov, turistov, avtomobilistov, motoristov, kolesarjev in kanuistov. Na vsaki strani reke je gostilna, v kateri se popotniki okrepčajo, se spočijejo in klepetajo. Film prikazuje delovni dan brodarja in gostiln, mnenja ljudi in življenjski utrip ob rečnem brodu.

Opomba organizatorjev: Dialogi so v nemškem jeziku. Film nima angleških podnapisov. Predvajamo ga za študijsko primerjavo pristopov in rezultatov kurzov etnografskega filma v raznih evropskih okoljih.

Čaršija

Proizvodnja: Three little wolves production, 2007. Scenarij Barbara Turk, kamera Sašo Niskač, montaža in režija Barbara Turk, Sašo Niskač. Trajanje: 21 min.

Kako na balkanskem polotoku lahko ločimo mesta, ki so bila pod Habsburško monarhijo od tistih, ki so bila pod Otomanskim imperijom? Slednja imajo čaršijo. Čaršija je star trgovski center, zapuščina iz otomanskih časov. V teku časa je soustvarjala in sooblikovala atmosfero mest ter način življenja prebivalcev. Skopje ima tako čaršijo, ki se je ohranila skozi številne zgodovinske spremembe ter potres v 60-tih letih prejšnjega stoletja. Zaradi nedavne politične situacije ter albansko – makedonskih konfliktov, se dandanes večina Makedoncev čaršiji raje izogne. Označena je za 'umazano', 'nevarno' in 'albansko'. Kratki dokumentarni film je portret čaršije in njenih obrtnikov. Hkrati skuša osvetliti, zakaj čaršija počasi izgublja svojo vlogo in položaj v življenju prebivalcev Skopja.

Kamniti grafiti ali težave s Titom

Proizvodnja: Katja Krajnc, 2006. Scenarij in režija Katja Krajnc, Saša Starec, Barbara Turk, Urša Valič, kamera in montaža Katja Krajnc. Trajanje 45 min.

Na pobočjih treh hribov v spodnji Vipavski dolini (na Sabotinu nad Novo Gorico, nad Branikom in Renčami) že dolgo vrsto let ležijo ogromni kamniti napisi NAŠ TITO. V zadnjih treh letih (2004-2007) so ljudje začeli spreminjati napise iz TITO v npr. SLO, NAŠ MIR, FIDO, IA, pa spet nazaj v TITO itd. V določenih obdobjih so se na Sabotinu sporočila spreminjala iz dneva v dan. Tudi po naši raziskavi, ko je bil film že zmontiran, se je spreminjanje nadaljevalo. Nazadnje je na Sabotinu pisalo NAŠ TIGR, potem pa je napis na Sabotinu izginil. Nad Branikom pa so ga kar zabetonirali. Napisi imajo za številne ljudi v bližnjih krajih različen simbolni pomen. Film prikazuje nastanek teh napisov, njihovo spreminjanje, mnenja protagonistov in ljudi, ki jim kamniti napisi predstavljajo del njihovega vsakdanjega vizualnega okolja.

Entering the Ring / Vstop v ring

Proizvodnja: Visual Cultural Studies, University of Tromsø, 2006. Raziskava in realizacija Ingrid Losnegaard: Trajanje: 29 min.

Kim Johnny Jenssen je disleksik, ki se je lotil profesionalnega boksanja, da bi odkril področje, na katerem bo tudi on lahko ustvarjalen in priznan. Zdaj je profesionalni bokсар, čeprav so na Norveškem prepovedani profesionalni boksarski dvoboji. Film prikazuje treninge pred pomembnim mednarodnim nastopom na Poljskem, trenutke pred dvobojem, zmago, spominjanje na življenjske in boksarske začetke ter njegovo družinsko okolje.

Zavra, a Passer in Kapsiki Land / Posrednik Zavra v Kapsiji

Proizvodnja: Visual Cultural Studies, University of Tromsø, 2005. Raziskava in realizacija Mouazamou Ahmadou. Trajanje: 30 min.

Zavra skrbi za dve ženi in otroke v revni puščavski vasi na meji med Kamerunom in Nigerijo. Najprej spoznamo njegovo vsakdanje delo na polju in družinske odnose, nato pa še njegovo dodatno, a za družinski proračun precej pomembno delo - nabavljanje življenjskih dobrin in gradbenega materiala v sosednji Nigeriji za sosede in znance. Delo opravlja z osli na komaj prehodni poti med državama. Na ta način se ohranjajo stiki med deloma iste etnične skupine, ki jo je državna meja razdelila na dvoje.

VEČER DNEVOV ETNOGRAFSKEGA FILMA

Sreda, 23. maj 2007

20:00

Anni from Paanajärvi / Anni iz vasi Paanajärvi

Proizvodnja: Ilokuva, Naukkarinen&Co, 2006. Scenarij Lasse Naukkarinen, Markku Nieminen, kamera in režija Lasse Naukkarinen, montaža Tuuli Kuittinen. Trajanje: 120 min.

V razdobju šestih let je Lasse Naukkarinen spremljal življenje in usodo edinstvene karelijske vasi v severozahodni Rusiji. Vaščani Paanajärvija so 50 let živeli pod grožnjo, da jim bo voda zaradi gradnje jezusa za hidroelektrarno na reki Kemi zalila vas, ki je zaradi tradicionalne lesene gradnje vpisana na seznam spomenikov UNESCO. Anni Popova, upokojena učiteljica je bila duhovni vodja reševanja in obnove vasi, tega belomorskega bisera. S pomočjo nevladnih organizacij in posameznikov iz Finske in Rusije so vaščani uspeli ohraniti vas in ji vrniti življenje.

IZBRANI ETNOGRAFSKI FILMI

Četrtek, 24. maj 2007

9:30

Voditelj: Nadja Valentinčič Furlan

Bektaši – Vlezi i vidi / Bektaši – Vstopi in pogledj

Proizvodnja: Makedonski centar za fotografija, 2005. Scenarij Elizabeta Koneska, kamera Robert Jankuloski, montaža Blaže Dulev, režija Elizabeta Koneska. Trajanje: 36 min.

Bektaši, turška muslimanska skupnost v vasi Kanatlarci, so od 16. stoletja dalje razdeljeni na dva tabora. Vsak od njih se proglašja za naslednika njihovega vodje Babe. Eni zagovarjajo, da je funkcija vodje dedna, drugi, da pripada funkcija najzaslužnejšemu svoje generacije. Posledica teh razlik je, da imajo dve molilni mesti in tudi ašuro, ki je njihov glavni letni praznik, praznujejo ločeno. Film prikazuje priprave na ašuro, komentarje ljudi o značilnostih njihove kulture in vere ter o razmerju do sosednjih muslimanskih in nemuslimanskih skupnosti v Makedoniji.

Leto oračev

Proizvodnja: Avdiovizualni laboratorij ISN ZRC SAZU, 2006. Veliki in Mali Okič, Gruškovje, Videm pri Ptuj, Ljubljana in razni drugi kraji, 2005. Strokovno vodstvo in besedilo Naško Križnar, Beno Vidovič, snemalci Naško Križnar, Miha Peče, Marijan Vidovič, Sašo Kuharič, Drago Kokolj, asistent Sašo Kuharič, montaža Miha Peče, režija Naško Križnar. Trajanje: 38 min.

Na Dravskem polju in v Halozah so najznačilnejša pustna skupina orači, ki so tudi najbolj znana kulturna posebnost na tem območju. V uvodnem delu film prikazuje primere štirih haloških skupin oračev: orače iz Lancove vasi, iz Gruškovja in iz Malega ter Velikega Okiča. Nato pa se v osrednjem delu posveti Etnografskemu društvu orači – Okič.

Po eni strani je v filmu primerjalno prikazana pustna dejavnost oračev v Halozah, njihova oprema in način delovanja, po drugi strani pa širša družbena vloga oračev. V filmu so zbrani številni dokumenti in posnetki domačih snemalcev, glavnino pa sestavljajo opazovalni

posnetki pustnega dogajanja leta 2005 in komentarji raziskovalca ter sodelujočih informatorjev.

July Boys

Proizvodnja: National Institute of Advanced Studies, 2006. Strokovna sodelavka Carol Upadhy, režija Gautam Sonti. Trajanje: 30 min.

July Sytems je prvovrsten primer novo nastalih skupnih kapitalskih vlaganj v podjetja za izdelavo visokotehnološke programske opreme v Bangaloru, v Indiji. Proizvodnja je usmerjena na specializirane zahodne trge, na kar so Indijci, ki vodijo to podjetje, zelo ponosni. Film raziskuje nove vsebine, povezane z vrhunsko programsko industrijo in preučuje napetost med globalno identiteto na eni in očitno nacionalistično motivacijo za delo v podjetju July Systems, na drugi strani.

Sulfur

Proizvodnja: Florian Geyer, 2005. Raziskava, kamera, in montaža Florian Geyer. Trajanje: 40 min.

Zeleni krater je aktivni vulkan na vzhodni strani Jave. V njem se nahaja največje jezero klorvodikove in žveplene kisline na svetu. Od leta 1968 v kraterju delajo posebne vrste rudarji – nabiralci “rumenega zlata”. Noč in dan delajo v neznosno težkih pogojih, v sovražnem in strupenem okolju. Film se osredotoča na enega od njih. Avtor ga spremlja pri dnevnem in nočnem delu na ognjeniku, zlasti pri težavnem nošenju žvepla na ramenih, pri tehtanju in prodaji kamenine. Sčasoma se med avtorjem filma in delavcem razvije prijateljski odnos, ki je sploh omogočil nastanek filma.

IZBRANI ETNOGRAFSKI FILMI

Četrtek, 24. maj 2007

14:00

Voditelj: Naško Križnar

Čupa, plovilo slovenskih ribičev

Proizvodnja: Slovenski etnografski muzej, 2006. Strokovna sodelavka Polona Sketelj, scenarij Nadja Valentinčič Furlan, Polona Sketelj, kamera, montaža in režija Nadja Valentinčič Furlan. Trajanje: 17 min.

Film prikazuje zgodbo čupe Marije, edinega povsem ohranjenega morskega drevaka slovenskih ribičev, ki je v slovenskem etnografskem muzeju razstavljena v okviru stalne postavitev Med naravo in kulturo. Film je bil narejen za razstavo in čupo predstavlja kot morsko plovilo in kot muzealijo. Zgodba je prikazana s pripovedmi, fotografijami, dokumenti in posnetki rekonstrukcije veslanja z repliko čupe in namestitve na razstavo.

Furriadroxus

Proizvodnja: Istituto Superiore Regionale Etnografico della Sardegna, 2005. Režiserja Michele Mossa in Michele Trentini. Trajanje: 40 min.

Malfatano, Sardinia, Costa di Teulada. Obalni predel nedotaknjene divjine, v kateri se nahaja močno obiskana plaža Tuerreda. V bližini so »furriadroxus« (izraz izhaja iz besede furriai, kar pomeni bivališče), značilna posamezna bivališča na območju Malfatana. Vsi prebivalci teh hiš

so neporočeni moški, stari preko 60 let, ki predstavljajo zadnje ostanke skupnosti živinorejcev in skromnega poljedelstva, temelječega na medsebojni pomoči. Zdaj so vsi osamljeni in marginalizirani. Film prikazuje od blizu življenje teh mož meseca avgusta, ko je plaža polna turistov.

Torkla

Proizvodnja: Avdiovizualni laboratorij ZRC SAZU, 2006. Šalara, 6.11.2002. Kamera, montaža in režija Miha Peče. Trajanje: 14 min.

Film prikazuje delo v oljarni Torkla v Šalari pri Kopru. Vincenc Hrabar in sin Andrej pripeljeta letni pridelek oljk in začne se postopek pridelave oljčnega olja z najsodobnejšo tehnologijo. Vidimo tehtanje, izsesavanje listja in pranje oliv, oljčni mlin, prešo in napravo za izločanje trdnih delce ter ločevalec olja in vode. Ko je stiskanje zaključeno, lastnik oljarne, po starem »torkle«, Franko Lisjak, pojasni postopek, ki smo ga gledali.

Nova šola

Proizvodnja: RAI 3, Oddaje v slovenskem jeziku, 2006. Scenarij, kamera, režija Martina Kafol. Trajanje: 35 min.

V slovenskih šolah v središču Trsta se je v zadnjih letih zelo spremenila populacija šolarjev. Slovenskim otrokom so se pridružili otroci iz mešanih slovensko-italijanskih zakonov, Italijani, Srbi, Hrvati in pripadniki še nekaterih drugih narodnosti. Film postavlja vprašanje, kako naj se šola prilagaja novi realnosti in prikazuje kako si v večjezični skupini otrok pomagajo učiteljice in kako se počutijo otroci. Opazovanje s kamero na terenu je trajalo od januarja do junija 2006.

GOSTUJOČI PROGRAM

Četrtek, 24. maj 2007

17:30

IZBOR SRBSKIH ETNOGRAFSKIH FILMOV

Uvodna predstavitev: Saša Srečković, Etnografski muzej Beograd.

U goru, u vodu / V goro, v vodo.

Dobrivoja in Dobrile Pantelić, 2006. Trajanje: 15 min.

Po ljudskem verovanju človek, ki stori samomor z obešanjem, postane nadnaravno bitje, ki lahko preprečuje vremenske katastrofe. Dobrivoja in Dobrile Pantelić, amaterska ustvarjalca iz Radjevine (zahodna Srbija) sta postala medijski fenomen in to ne samo lokalni. Po poklicu sta kmeta, ki že več let uspešno izdelujeta dokumentarne filme v katerih prikazujeta vsakdanje življenje in krajevne šege. Mnogi od njih so bili nagrajeni. Pričujoči film je njun prvi korak v obliki igranega filma, temelječega na ljudskem verovanju in šegah njunega kraja, Radjevine.

Vračare / Zdravilke. Kamenko Katić, 1998. Trajanje: 30 min.

V razgovoru z vaškimi zdravilci v vasi Štubik (severovzhodna Srbija), nas avtor filma spoznava z ljudsko medicino in zdravilnimi rituali. Izkušeni etnolog in televizijski mojster Kamenko Katić spretno izpelje raziskovalni postopek v obliki televizijskega filma, z dialogom in humorjem.

Unutar kruga / Znotraj kroga.

Atefeh Kadelmoreze, 2005. Trajanje: 16 min.

Film prikazuje pogled in osebno doživetje pripadnika drugega kulturnega območja o stališčih in verovanjih v srbski mitologiji – o obstoju nematerialnega sveta. Avtor filma je Iranec, produkcija in priprava sta rezultat dela na filmski akademiji v Srbiji. Gre za poetsko ekspresijo, v kateri dominira filmski jezik v razmerju do osnovne inspiracije in teme, ta pa je ljudsko verovanje v obstoj vilinskih bitij.

Ja, pokojnik / Jaz, pokojnik.

Paun Es Durlić, 2006. Trajanje: 22 min.

Običajna praksa »pomane« – posmrtno svadbe, ki jo prirejajo živi, da bi jih po smrti čakali svadbeni darovi – je posneta med vlaškim prebivalstvom v vasi Rudna Glava (vzhodna Srbija). Avtor je navdušen etnolog in ljubitelj svojega poklica, ki živi v Majdanpeku. Etnološko raziskovanje je v tem filmu rahločutno vnešeno v okvir televizijske produkcije, v kateri je prisoten tudi novinarski vidik.

VEČER DNEVOV ETNOGRAFSKEGA FILMA

Četrtek, 24. maj 2007

20:00

Ziljski prajtelj

Proizvodnja: Avdiovizualni laboratorij ISN ZRC SAZU v sodelovanju s Slovenskim narodopisnim inštitutom Urban Jarnik, 2006. Žihpolje / Maria Rain, 6.4.2005. Zamisel Martina Piko Rustia, kamera in režija Naško Križnar, montaža Miha Peče. Trajanje: 16 min.

Na južnem Koroškem so poznani trije tipi cvetnonedeljske butarice ali prajtlja: ziljski, rožanski in podjunski. Hanca Kriesmayer je doma z Zilje, živi pa v Celovcu. Ziljski prajtelj izdeluje po napotkih pokojnega očeta in ga vsako leto na cvetno nedeljo nese v celovško stolnico, kjer jo je opazila etnologinja Martina Piko Rustia. Za snemanje filma je Hanca izdelovala prajtelj v Žihpoljah pri družini Popotnik, katere glava družine tudi izhaja iz Zilje. Pri delu ji je pomagala najmlajša domača hčerka Ana. Hanca je vodila snemanje vseh faz izdelave prajtlja in tudi komentirala svoje delo, kadar se ji je to zdelo potrebno.

Ghanaian video tales / Videozgodbe iz Gane

Proizvodnja: Tobias Wendl 2000-2005, distribucija IWF 2006, raziskava, kamera, režija Tobias Wendl. Trajanje: 60 min.

Film predstavlja vznemirljiv in edinstven pojav afriškega horror filma in njegove avtorje. V 90. letih je video tehnologija močno spremenila afriški medijski svet. Pocenitev produkcije je omogočila nastanek filmov za lokalno publiko. Dokumentarec slika portrete petih ganskih filmarjev, igralcev in producentov. Vključuje odlomke od prve uspešnice Zinabu do ciklusa filmov o človeku-kači, Diabolo, in drugih demonskih zgodb, npr. o človeku, ki ženske spreminja v denar. Vključuje tudi razgovore z začetniki in ustvarjalci ganskega domačega filma, prizore na snemanju in prikazuje pot filmov do gledalcev.

IZBRANI ETNOGRAFSKI FILMI

Petek, 25. maj 2007

9:30

Voditelj: Naško Križnar

Schneweisse Schwarznasen / Črnonose švicarske ovce

Proizvodnja: Ghornuti production, 2006. Scenarij, kamera, montaža in režija Sylviane Neuenschwander. Trajanje: 86 min.

Reinhold in njegovi ovčerejski kolegi, ki živijo v Eggerbergu (Valais) v švicarskih Alpah, niso več gorski kmetje. Delajo v dolini, črnonose ovce pa gojijo v prostem času. Glavni namen ni volna ali kakovost mesa, temveč lepota ovc in prestiž njihovih lastnikov. Črnonose ovce so del identitete Zgornjega Valaisa. Film skuša odgovoriti na vprašanje kaj spodbuja rejce in njihove družine, da se lotijo intenzivne reje na strmih pobočjih. Ne prikazuje romantične podobe ovčereje, temveč resničnost današnjega sveta: sobivanje moderne industrije in tradicionalne ovčereje. Vidimo pa tudi pasti takega življenja: otroke, ki jih ovčereja ne zanima več in žene, ki bi raje potovale kot pa obračale seno.

Presenc iz Vidre vasi

Proizvodnja: Avdiovizualni laboratorij ISN ZRC SAZU v sodelovanju s Slovenskim narodopisnim inštitutom Urban Jarnik, 2006. Vidra vas, 7.4., Pliberk, 9.4.2006. Zamisel in terensko vodstvo Martina Piko Rustia, kamera Naško Križnar, montaža Miha Peče, režija Naško Križnar. Trajanje: 30 min.

Maks Piko v Vidri vasi vsako leto izdeluje podjurski tip presenca, cvetnonedeljske butarice. Film prikazuje izdelavo presenca, ki vključuje rezanje vrbovih vej, izdelavo butarice in okraševanje s pušpanom, po katerega gre Piko z avtom v sosednjo vas Čirkovce. Film prikazuje vse delovne postopke in njihove podrobnosti. Na cvetno nedeljo prihajajo ljudje iz okoliških krajev s presenci v pliberško cerkev. Po maši duhovnik, mag. Ivan Olip, blagoslovi presence in vodi procesijo po Pliberku. Na Pikovem domu, pri Lajmižu, Maksova vnukinja in vnuk tečeta trikrat s presnecem okoli hiše, za srečo in blagoslov.

Boljunik

Proizvodnja: Pogana, 2007. Kamera, montaža in režija Urh Vrenjak. Trajanje: 20 min.

Najpomembnejša funkcija pustnega rajanja med zamejskimi Slovenci je ohranjanje slovenstva.

Counajo me remenkaš

Proizvodnja: Slovenski etnografski muzej in Pokrajinski muzej MS, 2007. Strokovna sodelavka Jelka Pšajd, scenarij Nadja V. Furlan in Jelka Pšajd, kamera, montaža in režija Nadja V. Furlan. Trajanje: 23 min.

Herman Rajsar iz vasi Grad na Goričkem se je v otroštvu naučil *škrabanja remenk* od svojega očeta, ta pa od Roma, ki je pred prvo svetovno vojno s Češke prišel v Motovilce. Z ženo Cecilijo pokazeta sodobni postopek izdelave *škrabanih remenk*. Herman ga tudi komentira in primerja s postopki v prejšnjih generacijah. Njegova posebnost so pisanice s spolnimi motivi - on jim pravi *seksi remenke*. Teh seveda ne dela za veliko noč, precej pa jih prodaja ob drugih priložnostih.

**Vse prireditve in predstave bodo v prostorih Slovenskega etnografskega muzeja,
Metelkova 2, Ljubljana**

Kontakti:

Avdiovizualni laboratorij
Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU
Novi trg 2
1000 Ljubljana
Tel: 01 4706 343, GSM 041/ 761 743
E: nasko@zrc-sazu.si

Slovenski etnografski muzej
Metelkova 2
1000 Ljubljana
Tel: 01 3008 782, GSM 031/844 905
E: nadja.valentincic@etno-muzej.si

Dneve etnografskega filma je pripravila Delovna skupina za etnografski film pri Slovenskem etnografskem društvu s pomočjo Slovenskega etnografskega muzeja in Avdiovizualnega laboratorija pri ZRC SAZU.
Uredniški odbor prireditve: Naško Križnar, Nadja Valentincič Furlan, Miha Peče in Saša Rožkar
Katalog je izdalo Slovensko etnološko društvo, zanj predsednica Helena Rožman.
Oblikovalka kataloga: Saša Rožkar
Urednik kataloga: Naško Križnar
Prireditev je omogočila dotacija Ministrstva za kulturo RS.
© 2007